

Presumpce neviný: Možnosti omezení a překážky naplňování

Abstrakt

Presumpce neviný je jednou z nejstarších právních zásad, zárukou objektivního přístupu k obviněnému v trestním řízení a základním lidským právem. Tato práce se nejprve zabývá pojmem presumpce neviný, její povahou, obsahem, působností, právní úpravou a historickým vývojem, a to nejen z právního hlediska. Dospívá k závěru, že presumpce neviný nemá absolutní povahu a je možné ji omezit v zájmu zachování jiných hodnot.

Specifickým tématem této práce je problematika legální možnosti omezení presumpce neviný. Autor na základě rozboru judikatury ESLP a Ústavního soudu a názorů z odborné diskuse dospívá k závěru, že presumpce neviný může být za splnění určitých podmínek dovoleným způsobem omezena jednak přenesením důkazního břemene na obviněného, jednak v důsledku právní úpravy řízení o mimořádných opravných prostředcích podaných ve prospěch zemřelého odsouzeného a jednak v důsledku institutu dohody o vině a trestu. Naopak v případě institutu vazby autor dospěl k závěru, že uvalení vazby není omezením presumpce neviný. K porušení presumpce neviný však dochází při rozhodování o uvalení vazby.

Dále se autor zabývá otázkou, co činí faktické překážky důsledného naplňování presumpce neviný. Tyto překážky nalézá v činnosti některých osob, které se účastní trestního řízení, i osob stojících vně něj. Významnou překážku naplňování presumpce neviný činí představování obviněného na veřejnosti jako vinného v důsledku užití nonverbálních prostředků, jako jsou donucovací prostředky a účast obviněného na soudním řízení ve vězeňském oděvu. Další překážkou naplňování presumpce neviný je činnost médií. Autor upozorňuje, že zejména při poskytování informací o činnosti útvarů Policie ČR v rámci trestního řízení prostřednictvím sociálních sítí se v důsledku používání výrazových prostředků, které jsou tradičně vlastní médiím, fakticky stírá rozdíl mezi orgány veřejné moci a zástupci sdělovacích prostředků. Další překážku naplňování presumpce neviný autor nalézá v okolnosti, že soudce je před rozhodováním o vině obviněného seznámen s jeho trestní minulostí a tyto informace mohou ovlivnit subjektivní přesvědčení soudce o vině obviněného.

K dosažení kritických názorů a závěrů *de lege ferenda* napomáhá komparace právní úpravy a teoretického pojetí presumpce neviný v kontinentálním právním systému s vybranými zeměmi systému *common law*.

Klíčová slova: presumpce neviný; trestní řízení; omezení základních práv